

**Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут педагогіки
Кафедра дошкільної освіти і педагогічних інновацій**

Методика формування мовленнєвої компетенції дошкільників

Житомир 2019

*Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного
університету імені Івана Франка.
(2019 р., протокол №)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бойко І.І. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології КЗ «Житомирський обласний ІППО» ЖОР;

Шигонська Н.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри «Сестринська справа» Комунального вищого навчального закладу «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради.

Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з навчальної дисципліни «Методика формування мовленнєвої компетенції дошкільників» / Укладач Т. С. Гужанова. – Житомир, 2019 - 46 с.

Дані інструктивно-методичні матеріали до практичних занять з навчальної дисципліни «Методика формування мовленнєвої компетенції дошкільника» розроблено для студентів магістрів напряму підготовки 01 «Освіта» спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

УДК 373.2.81

© Гужанова Т.С. 2019

Зміст

I. Загальні положення.....	4
II. Структура навчальної дисципліни.....	5
III. Вимоги до проведення практичного заняття.....	6
IV. Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади курсу «Методика формування мовленнєвої компетенції дошкільника».....	9
Практичні заняття.....	9
Семінарське заняття №1. Наукові основи формування мовленнєвої компетенції дошкільника.....	9
Семінарське заняття №2,3. Форми, методи та засоби формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.....	12
V. Змістовий модуль 2. Формування граматичної, фонетичної, лексичної компетенції дітей.....	15
Практичне заняття №4. Виховання звукової культури мовлення дітей...16	
Практичне заняття №5. Виховання звукової культури мовлення дітей..18	
Практичне заняття №6. Методика словникової роботи в ЗДО.....	21
Практичне заняття №7. Методика словникової роботи в ЗДО.....	24
Практичне заняття №8. Формування граматичної правильності мовлення у дітей дошкільного віку.....	25
Практичне заняття №9. Формування граматичної правильності мовлення у дітей дошкільного віку.....	27
VI. Змістовий модуль 3. Формування діалогічної і монологічної компетенції дітей, робота с художньою літературою.....	29
Практичне заняття №10. Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку.....	30
Практичне заняття №11. Методика роботи з художньою літературою в ЗДО.....	33
Практичне заняття №12. Тренінг. Материк педагогічної майстерності...35	
Практичне заняття №13. Педагогічний менеджмент в організації формування мовленнєвої компетентності в закладі дошкільної освіти....37	
VII. Питання до екзамену з навчальної дисципліни «Методика формування мовленнєвої компетенції дошкільників».....	40
VIII. Рекомендована література.....	44
IX. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Методика формування мовленнєвої компетенції дошкільників».....	46

I. Загальні положення.

«Методиці формування мовленнєвої компетентності дошкільників» як навчальному предмету належить провідна роль у системі підготовки вихователя дошкільного закладу. Адже майбутній вихователь мусить не тільки досконало оволодіти теоретичними положеннями методики, знати прийоми, методи, засоби розвитку мовлення, а й набути практичних умінь і навичок.

Мета даного курсу: вивчення студентами й узагальнення сучасних технологій роботи з формування мовленнєвої компетентності дошкільника.

Основне **завдання** – оволодіння студентами вміннями та навичками організації педагогічного процесу на основі сучасних технологій формування мовленнєвої компетентності дошкільників.

Майбутні вихователі, вивчаючи даний курс, повинні **знати**:

- теоретичні поняття формування мовленнєвої компетентності, навчання рідної мови та мовленнєвого виховання;
- питання теорії і методики формування мовленнєвої компетентності дітей дошкільного віку;
- питання керівництва роботи з даної проблеми.

вміти:

- діагностувати рівні засвоєння мови дітьми, опанування мовленням;
- планувати різні види роботи з розвитку мовлення дітей раннього та дошкільного віку;
- прищеплювати дітям шанобливе ставлення до рідної мови, культуру мовленнєвого спілкування;
- добирати найефективніші методи та прийоми розвитку усного мовлення, усвідомленого засвоєння дітьми дошкільного віку елементів грамоти, розвитку пізнавальної й мовленнєвої активності та інше;
- формувати у дітей мовленнєві навички, досвід мовленнєвої взаємодії з дорослими і однолітками;
- здійснювати професійне мовленнєве спілкування з дітьми на засадах гуманізації і демократизації, особистісно-орієнтованого підходу;
- передбачати результати навчання мови, розвитку мовлення та виховання мовленнєвої культури дітей раннього та дошкільного віку.

3. Структура навчальної дисципліни

Теми	Кількість годин				
	Всього	Лекції	Практичн і заняття	Само стійн а робот а	Інд. робота
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади курсу «Методика формування мовленнєвої компетенції дошкільника»					
Теоретико-методологічні засади курсу «Методики формування мовленнєвої компетенції дошкільника»	8	2	2	6	4
Закономірності, принципи, засоби, форми, методи та прийоми формування мовленнєвої компетенції дошкільника.	16	4	4	8	4
І модуль	24	6	6	14	8
Змістовий модуль 2. Формування граматичної, фонетичної, лексичної компетенції дітей дошкільного віку.					
Методика виховання звукової культури мовлення	18	2	4	6	6
Методика словникової роботи у ЗДО.	18	2	4	8	6
Методика формування граматичної будови мовлення у дітей.	18	2	4	8	6
2 модуль	52	6	12	22	18
Змістовий модуль 3. Формування діалогічної і монологічної компетенції дітей, робота с художньою літературою.					
Методика роботи з художньою літературою в дитячому садку	12	2	2	6	6
Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку.	10		2	6	6
Тренінг. Материк педагогічної майстерності	10		2	6	6
Педагогічний менеджмент в організації формування мовленнєвої компетентності в закладі дошкільної освіти.	12		2	6	6
3 модуль	44	2	8	24	24
Всього	150	14	26	60	50

III. Вимоги до проведення практичного заняття.

Для проведення практичного заняття з курсу "Методика формування мовленнєвої компетентності дошкільників" обираються ведучі з числа студентів групи.

I. Рекомендації для ведучих стосовно проведення заняття.

- розподілити питання, що пропонуються для розгляду серед студентів групи;
- скласти план-конспект проведення заняття (обов'язково визначити мету даного заняття);
- продумати перехід від попереднього питання до наступного (стисло повторити основні положення питання, що розглядалося в ігровій, розважальній формі, можливо використання тестових завдань);
- підведення підсумків заняття.

II. Експрес-контроль.

Мета: перевірка знань основних понять теми, що вивчається.

Експрес-контроль – це вид письмового контролю, який передбачає:

- формулювання питань у згорнутому вигляді;
- чітку, коротку відповідь на питання;
- час проведення 5-7 хвилин.

Підготовка до проведення експрес-контролю.

Скласти план-конспект виступу, який включає:

- організаційний момент – привітання і організація аудиторії для подальшої роботи (підготовка та оформлення робочих листків, розподіл на варіанти);
- розробка системи завдань, які потребують короткої відповіді;
- завершення роботи та збір виконаних робіт;
- підведення підсумку роботи.

III. Опитування за питаннями, передбаченими у плані заняття.

Підготовка до проведення опитування:

- опрацювання конспекту лекцій, підручників, посібників з теми заняття;
- розробка блок-схеми з певного питання;
- складання конспекту проведення опитування (при проведенні опитування застосовувати запитання, що потребують репродуктивної відповіді та проблемні запитання);
- висновок (стисло повторити основні положення питання, що розглядалося).

Вимоги до проведення опитування:

- наявність блок-схеми на дошці;
- застосування наочності;
- наявність конспекту опитування.

Рекомендації до виконання самостійної роботи.

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- конспектування першоджерел;
- підготовка рефератів;
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзамену.

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядатися під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання.

Алгоритм підготовки.

1. Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).
2. Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі або на кафедрі) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
3. Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.
4. Прочитайте ці розділи.
5. Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
6. Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти.
7. Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.
8. Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.
9. Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.
10. Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на тестові питання до теми або розв'язавши практичні завдання.

Конспектування першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

Алгоритм підготовки.

1. Прочитайте запропоноване першоджерело.
2. Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
3. Складіть план (простий або складний).
4. Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.

5. Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки тощо.

6. Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Підготовка рефератів передбачає глибокий та детальний аналіз проблеми, винесеної у темі реферату.

Алгоритм підготовки.

1. Ознайомтеся з вимогами до реферату.

2. Підберіть літературу, у якій розкривається тема реферату. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).

3. Складіть план реферату.

4. Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел.

5. Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану реферату.

6. Дайте власний критичний аналіз та оцінку висвітленої проблеми.

7. Оформіть реферат відповідно до вимог.

8. На основі реферату підготуйте усну доповідь на практичне заняття.

Підготовка до підсумкової модульної роботи (ПМР) та екзамену має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

Алгоритм виконання

1. Ознайомтеся з переліком питань та завдань до ПМР або екзамену.

2. Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в робочій програмі або інструктивно-методичних матеріалах).

3. Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.

4. Визначте рівень знань з кожного питання.

5. Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до лабораторних занять.

6. Для самоперевірки перекажіть теоретичні питання або виконайте практичне завдання.

Примітка: якщо Ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, Ви можете звернутися за консультацією до викладача. Час проведення консультацій зазначений у графіку проведення консультацій (кафедра дошкільної освіти і педагогічних інновацій).

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади курсу

«Методика формування мовленнєвої компетенції дошкільника»

Лекція 1. Теоретико-методологічні засади курсу «Методики формування мовленнєвої компетенції дошкільника»

1. Мета, завдання, зміст формування мовленнєвої компетенції дошкільника.
2. Мовна, мовленнєва компетенція, її види.
3. Культура мовлення та вимоги до якості мовлення педагога дошкільного закладу.
4. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні як державний стандарт формування мовленнєвої компетенції дошкільника.

Лекція 2, 3. Закономірності, принципи, засоби, форми, методи та прийоми формування мовленнєвої компетенції дошкільника.

1. Педагогічні засади формування мовленнєвої компетенції дошкільника.
2. Засоби розвитку мовлення.
3. Форми навчання дітей рідної мови.
4. Методи і прийоми формування мовленнєвої компетенції.

Практичні заняття.

Семінарське заняття №1. Наукові основи формування мовленнєвої компетенції дошкільника.

Мета: розкрити мету і завдання дошкільного закладу з формування мовленнєвої компетенції дошкільника, охарактеризувати закономірності та принципи цього процесу.

Професійна спрямованість: знайомство з метою, завданнями, закономірностями та принципами формування мовленнєвої компетенції у дошкільному закладі.

Ключові поняття: закономірності, принципи формування мовленнєвої компетенції дошкільника, вимоги до мовленнєвого розвитку дошкільника.

План:

1. Мета і завдання закладу дошкільної освіти з формування мовленнєвої компетенції дошкільника.
2. Закономірності та принципи формування мовленнєвої компетенції дошкільника.
3. Сучасні наукові дослідження формування мовленнєвої компетентності дитини (А.М. Богуш, О.С. Ушакова, К.Л. Крутій, Н.В. Гавриш, Т.О. Піроженко). – 2 людини
4. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні як державний стандарт мовленнєвого розвитку дошкільника.
5. Вимоги до мовного розвитку дітей відповідно державних програм розвитку, виховання та навчання дітей дошкільного віку («Я у світі», «Дитина», «Впевнений старт»).
6. Огляд педагогічної періодичної преси з теми.

Поточні контрольні запитання, завдання

1. Самостійно опрацювати питання: "Спілкування як специфічний вид дитячої діяльності".
2. Охарактеризуйте закономірності засвоєння дитиною мови.
3. Запропонуйте правила реалізації принципів навчання дошкільників рідної мови.

Тестовий контроль:

1. Вкажіть структурні компоненти змісту процесу формування мовлення дошкільнят:

- А) мовленнєва компетенція, мовленнєвий розвиток, навчання мови, мовленнєве виховання.
- Б) розвиток словника, виховання звукової культури мовлення, розвиток зв'язного мовлення.
- В) мовленнєве виховання, мовленнєвий розвиток;
- Г) активізація словника, мовленнєва компетентність, мовленнєве виховання.

2. Вкажіть вірне визначення поняття «мовленнєва компетенція»:

- А) цілеспрямоване формування у дітей певних мовленнєвих навичок і вмінь (правильної звуковимови, доречного добору або сполучення слів чи інших мовних і позамовних засобів, використання слів у відповідній граматичній формі тощо), які забезпечують функціонування процесу мовлення відповідно до мовних норм;
- Б) готовність і спроможність особистості адекватно й доречно використовувати мову в конкретних ситуаціях буття (висловлювати власні думки, бажання, наміри, прохання тощо), застосовуючи при цьому як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності;
- В) виховання у дошкільнят любові, поважного ставлення до рідної мови як до скарбниці, багатющого надбання нашого народу; прагнення висловлюватися правильно, дотримуватися культури рідної мови;
- Г) розвиток здібності до елементарного усвідомлення явищ мови і мовлення, тобто реалізацію певною мірою інтелектуальної функції мови.

3. Цілеспрямоване формування у дітей певних мовленнєвих навичок і вмінь (правильної звуковимови, доречного добору або сполучення слів чи інших мовних і позамовних засобів, використання слів у відповідній граматичній формі тощо), які забезпечують функціонування процесу мовлення відповідно до мовних норм – це:

- А) мовленнєва компетенція;
- Б) навчання мови;
- В) розвиток мовлення;
- Г) мовленнєве виховання.

4. Принцип оцінювання виразності мовлення полягає в:

- А) тому, що мова як предмет навчання є знаковою системою, що кодує позамовну дійсність.
- Б) поступовому ускладненні змісту, методів і прийомів навчання мови від групи до групи;

В) тому, що дітям дошкільного віку доступне усвідомлення звукових і складових виявів мовлення;

Г) розумінні внутрішнього світу людини, втіленого в мові, та вміння висловлювати свої емоції і почуття.

5. Базовий компонент дошкільної освіти – це:

А) державний стандарт дошкільної освіти України, який реалізується програмами та навчально-методичним забезпеченням, що затверджуються Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України;

Б) основний керівний документ в галузі дошкільної освіти

В) документ, у якому зафіксовані основні вимоги до навчання та виховання дітей дошкільного віку.

Г) закон, що визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи дошкільної освіти, яка забезпечує розвиток, виховання і навчання дитини.

6. «Я у світі» - це:

А) програма розвитку дитини дошкільного віку (від 3 до 6 років)

Б) освітня програма для дітей від 2 до 7 років

В) програма розвитку дітей старшого дошкільного віку

Г) освітня програма розвитку дітей молодшого дошкільного віку

7. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку:

А) «Я у світі»

В) «Українське дошкілля»

Б) «Впевнений старт»

Г) «Дитина»

8. Освітня лінія «Мовлення дитини» входить до такої складової Базового компонента:

А) Основної;

В) Інваріативної;

Б) Варіативної;

Г) Додаткової.

9. Продовжіть закономірність - засвоєння норми літературної мови залежить:

А) від розвитку в дитини чутливості до засобів виразності мовлення, лексики, граматики, тобто вміння відчувати виразність чужого мовлення, його внутрішній світ

Б) від засвоєння дитиною лексичних і граматичних значень різного ступеня узагальнення.

В) від того, чи дитина навчиться керувати м'язами мовленнєвого апарату, координувати мовленнєво-рухові та слухові відчуття.

Г) від розвитку в дитини чуття мови.

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах: монографія / Богуш А.М., Трифонова О.С. та ін. - Одеса: ПНЦ АПН України, 2008. - 272 с.

2. Беленька Г.В. Теоретико-методологічні засади формування професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах ступеневої підготовки : автореф. дис... докт. пед. наук. – К., 2012. – 38 с.

3. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей: сутність та шляхи реалізації // Дошкільне виховання. –1999. –№ 6. –С. 3-5.

7. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова [та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. — Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. — 204 с.

8. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку “Впевнений старт” / О. О. Андрієтті, О. П. Голубович, О. П. Долинна, Т. В. Дяченко, Т. С. Ільченко, Г. Є. Іванова, Г. М. Лисенко, Т. В. Панасюк, Г. В. Петрова, Т. О. Піроженко, Н. М. Романко, Н. А. Слущинська, Н. І. Трикоз. — Тернопіль: Мандрівець, 2013. — 104 с.

Допоміжна

1. Пентилюк М. Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови / М. Пентилюк, О. Горошкіна, А. Нікітіна // Українська мова і література в школі. – 2006. – № 1. – С. 15 – 20.

2. Пехота О. М. Освітні технології: навч. - мет. посіб. / Пехота О. М., Кіктенко А. З., Любарська О. М. та ін]; за ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К.,2001. – 256 с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://izdp.kspu.edu/mod/resource/view.php?...> [електронний ресурс]

2. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-na-sajt-ostatocnij.pd> [електронний ресурс]

Семінарське заняття №2,3. Форми, методи та засоби формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.

Мета: сприяти засвоєнню студентами понять про форми, методи, прийоми і засоби формування мовленнєвої компетенції дошкільника. Виділити основні етапи розвитку і становлення методики навчання дітей рідної мови.

Професійна спрямованість: сприяти розвитку педагогічного мислення майбутніх вихователів, умінь аналізувати отриману інформацію.

Ключові поняття: мовна, мовленнєва компетенція, види мовленнєвої компетенції, завдання, засоби, форми навчання, методи, прийоми навчання мови, розвитку мовлення.

План.

1. Мовна, мовленнєва компетенція, її види.
2. Особливості розвитку мовлення у ранньому віці (0 – 3 роки).
3. Характеристика мовлення дітей 3 – 4 років
4. Характеристика мовлення дітей 4– 5 років
5. Характеристика мовлення дітей 5 – 6 років
6. Заняття як форма розвитку мовленнєвої компетенції дошкільників. Види занять та вимоги до них.
7. Методи, прийоми та засоби розвитку мовленнєвої компетенції дошкільників.
8. Вчення К.Ушинського про рідну мову. Ідеї С. Русової про методику навчання дітей рідної мови в дитсадках.

9. Внесок І.Срезнецького в розвиток формування мовленнєвої компетенції.
Лінгводидактичні погляди В. Сухомлинського.
10. Нестандартні форми та методи формування мовленнєвої компетенції дошкільників:
- А) Методика розвитку Миколи Зайцева;
 - Б) Навчання за системою Домана-Миниченко;
 - В) виховання казкою Л.Б. Фісюкова.
11. Огляд педагогічної періодичної преси з теми «Нестандартні форми та методи формування мовленнєвої компетенції дошкільників».

Поточні контрольні запитання, завдання

1. У книзі В. Сухомлинського "Серце віддаю дітям" знайдіть приклади використання методів навчання, що сприяють формуванню мовленнєвої компетенції дітей (1-2 приклади).

2. Розробити та провести фрагменти занять за нестандартними методиками.

Тестовий контроль:

1. Мовленнєва компетенція-це:

- А) певний рівень обізнаності суб'єкта чи суб'єктів ідеально знаковою системою рідної чи іноземної мовою;
- Б) здатність до практичних вмінь, використання знань про мову у процесі спілкування;
- В) виховання любові поважливе ставлення до мови, як до скарбниці, прагнення правильно висловлюватись;
- Г) готовність і спроможність адекватно і доречно використовувати мову в конкретних ситуаціях буття.

2. Види мовленнєвої компетенції:

- А) лексична, граматична, ігрова;
- Б) фонетична, культурологічна, монологічна;
- В) лексична, діалогічна, граматична, фонетична, комунікативна;
- Г) правильна, діалогічна, мовленнєва.

3. Закономірності засвоєння мови:

- А) розуміння сутності мови, виразність мови, норми літературної мови;
- Б) граматична правильність мовлення, темп мовлення;
- В) словникова робота, розуміння мовних значень;
- Г) виразність мовлення, активна мовленнєва практика, розвиток мовного чуття.

4. Основні засоби розвитку мовлення:

- А) виразність мовлення, ігри, переказ творів;
- Б) мовлення вихователя, художня література, спілкування в різних напрямках;
- В) дидактичні ігри, навчання мови, спостереження;
- Г) прогулянки, технічні засоби, рухливі ігри.

5. Види занять:

- А) індивідуальні, індивідуально-групові, групові;
- Б) групові, тематичні, одиничні;
- В) інтегровані, комплексні;

Г)комбіновані, групові, загальні.

6. Скільки разів проводять комплексні заняття?

А)5 разів на тиждень;

Б) 3 раз на тиждень;

В)2 рази на тиждень;

Г) 1 рази на тиждень.

7. Тематичне заняття проводять...

А)на 1 тиждень кожного місяця;

Б) на 2 тиждень наступного місяця;

В)кожен місяць;

Г)на 4 тиждень кожного місяця.

8. Коли проводиться інтегроване заняття?

А)1 раз на квартал;

Б)3 рази на місяць;

В)1 раз на тиждень;

Г) 2 рази на квартал.

9. Класифікація методів за ознаками:

А)наочні, ілюстративні, ігрові;

Б)демонстративні, наочні, імітаційні;

В)словесні, практичні, наочні;

Г)практичні, ігрові, мовленнєві.

10. До практичних методів відноситься:

А)ілюстрування, ігри;

Б)показ картинок, читання віршів, вправи;

В)переказ, заучування, читання;

Г)дидактичні вправи, ігрові методи, моделювання, досліді.

Рекомендована література

Базова:

1. Базовий компонент дошкільної освіти: Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; **Авт. кол-в:** Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. - 26 с.

2. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О.В. Огневюк, К.І. Волинець, наук. кер. Програмою: О.В. Проскура та ін. / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. У-нт ім. Б. Грінченка. – 3-тє вид. доопр. та доп. – К.: Київ, у-н-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с. - С. 114-121; 182-191; 272-290.

3. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: Підручник / А.М. Богуш, Н.В. Гавриш. –К.: Видавничий дім «Слово», 2013. – С. 176-231.

Допоміжна

1. Дошкільна лінгводидактика: Хрестоматія Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів./ Упорядник Богущ А. М. Частина I та II. – К.; Видавничий Дім «Слово», 2005. 720 с.
2. Товкач І.Є. Формування мовленнєвої компетентності старшого дошкільника на заняттях / І.Є. Товкач // Стандарти дошкільної освіти: Збірник наукових робіт учасників всеукраїнської науково-практичної конференції: (11 квітня 2014 р., м. Київ) / редкол.: В.О. Огнев'юк, Л.Л. Хоружа, В.І. Юрченко, Г.В. Беленька. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2014.- С. 308-314.
3. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. школа, 1977. – Т. 3 : Серце віддаю дітям. Народження громадянина. – 1977. – 670 с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://leleka.rv.ua/index.php?m=content&d=view&cid=446>
2. <https://studfiles.net/preview/5512092/>
3. https://www.kroha.net/razvitie_rebenka/igri_i_metodiki/metodika_razvitiya_zaiцева/
4. http://www.umnica.com.ua/show_news_77.html
5. <http://десняночка.укр/?p=2114>
6. http://bilopillia-zirochka.sumy.sch.in.ua/navchaljno-vihovnij_proces/osvitni_tehnologii/rozvitok_movlennya_doshkilnikov/kazka_yak_zasib_rozvitku_tvorchosti_z_dosvidu_roboti_vihovatelya_vischoi_kategorii_seleshok_n_v/
7. <https://dnz45.edu.vn.ua/kazka/>

Змістовий модуль 2. Формування граматичної, фонетичної, лексичної компетенції дітей.

Лекція 4. Виховання звукової культури мовлення у дітей.

1. Завдання виховання звукової культури мовлення.
2. Етапи навчання правильній звуковимові.
3. Методи і прийоми виховання звукової культури мовлення дітей.
4. Засоби навчання звукової культури мовлення дошкільників.
5. Виховання звукової культури мовлення у різних вікових групах.
6. Формування звукової виразності мовлення дошкільників

Лекція 5. Методика словникової роботи в дошкільному закладі.

1. Особливості засвоєння слова у дошкільному віці.
2. Методи словникової роботи.
3. Методика розвитку словника дітей дошкільного віку.
4. Методика словникової роботи у різних вікових групах.

Лекція 6. Формування граматичної правильності мовлення у дітей.

1. Особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку
2. Типові граматичні помилки в мовленні дітей
3. Напрями формування граматичної правильності мовлення у дітей

4. Етапи, форми і методи формування граматичної правильності мовлення у дітей.
5. Методика формування морфологічної сторони мовлення дошкільників
6. Методика формування синтаксичної сторони мовлення дошкільників
7. Методика формування способів словотворення у дошкільному віці

Практичні заняття.

Практичне заняття №4. Виховання звукової культури мовлення дітей.

Мета: сформувати у студентів поняття про звукову культуру мовлення, завдання її виховання у дошкільному віці; про етапи, форми і методи виховання звукової культури мовлення дошкільників; формувати уміння методично правильно реалізовувати методи навчання звукової культури мовлення у роботі з дошкільниками.

Професійна спрямованість: ознайомити студентів з різними формами, методами, засобами виховання звукової культури мовлення у дошкільному віці.

Ключові поняття: звукова культура (компоненти звукової культури мовлення, фонема, звук, завдання виховання звукової культури мовлення, методи, прийоми роботи над звуковою культурою мовлення дошкільника: чистомовки, скоромовки, розповіді із звуконаслідуванням, артикуляційні вправи.

План

1. Завдання виховання звукової культури мовлення.
2. Індивідуальна перевірка звукової культури мовлення дітей.
3. Етапи навчання правильній звуковимові.
4. Методи і прийоми виховання звукової культури мовлення дітей
5. Засоби навчання звукової культури мовлення дошкільників.
6. Формування звукової виразності мовлення дошкільників

Поточні контрольні запитання, завдання

1. З програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" виписати особливості розвитку звукової культури мовлення у різні вікові періоди: ранній вік, молодший дошкільний вік, середній дошкільний вік, старший дошкільний вік. Проаналізуйте, чи ускладнюються вимоги до розвитку звукової культури мовлення дитини.

2. Підібрати для роботи з дітьми по 2-3 чистомовки, скоромовки, потішки, забавлянки. Продемонструвати в аудиторії методику роботи з дошкільниками із засвоєння чистомовок (скоромовок).

3. Підготуватися до демонстрації в аудиторії будь-якого методу навчання звукової культури мовлення (гра, вправа, розповіді зі звуконаслідуванням тощо).

Тестовий контроль:

1. Звукова культура мовлення — це:

- а) складова загальної мовленнєвої культури людини;
- б) спеціально організована діяльність вихователя і дітей;

- в) способи спільної діяльності вихователя і дітей, спрямовані на розв'язання завдань розвитку мовлення;
- г) вимовно-слухові елементи, що відокремлюються у слові в процесі його послідовного членування як мінімальні одиниці (далі неподільні) і займають мінімальний відрізок часу;

2. Голос — це :

- а) вимовно-слухові елементи, що відокремлюються у слові в процесі його послідовного членування як мінімальні одиниці (далі неподільні) і займають мінімальний відрізок часу;
- б) звуки, в основі яких лежить тон.
- в) сукупність рухів і правильне положення мовних органів, необхідних для утворення звука мови.
- г) сукупність різноманітних за висотою, силою, тембром звуків, які вимовляє людина.

3. Сила голосу — це:

- а) сукупність різноманітних за висотою, силою, тембром звуків, які вимовляє людина;
- б) властивість голосу вимовляти звуки голосно, середньо, тихо, пошепки;
- в) вимовно-слухові елементи, що відокремлюються у слові в процесі його послідовного членування як мінімальні одиниці (далі неподільні) і займають мінімальний відрізок часу;
- г) звуки, в основі яких лежить тон.

4. Артикуляція звуків — це :

- а) сукупність різноманітних за висотою, силою, тембром звуків, які вимовляє людина;
- б) вимовно-слухові елементи, що відокремлюються у слові в процесі його послідовного членування як мінімальні одиниці (далі неподільні) і займають мінімальний відрізок часу;
- в) звуки, в основі яких лежить шум.
- г) це сукупність рухів і правильне положення мовних органів, необхідних для утворення звука мови.

5. Видих у молодшій групі має бути спрямований для вимовляння:

- а) 4-5 слів;
- б) 2-3 слів;
- в) 7-9 слів;
- г) 1-2 слова.

6. Мовленнєве дихання – це:

- а) вміння відтворювати короткий вдих і довгий ротовий видих, що забезпечує тривалу й гучну вимову звуків мовлення;
- б) вимовно-слухові елементи, що відокремлюються у слові в процесі його послідовного членування як мінімальні одиниці (далі неподільні) і займають мінімальний відрізок часу;
- в) звуки, в основі яких лежить шум.
- г) сукупність різноманітних за висотою, силою, тембром звуків, які вимовляє людина.

7. Приголосні — це:

- а) звуки, в основі яких лежить шум.
- б) звуки, в основі яких лежить тон.
- в) вимовно-слухові елементи, що відокремлюються у слові в процесі його послідовного членування як мінімальні одиниці (далі неподільні) і займають мінімальний відрізок часу;
- г) вміння відтворювати короткий вдих і довгий ротовий видих, що забезпечує тривалу й гучну вимову звуків мовлення;

8. Фонематичне сприйняття - це :

- а) вміння відтворювати короткий вдих і довгий ротовий видих, що забезпечує тривалу й гучну вимову звуків мовлення;
- б) це здатність сприймати на слух і точно диференціювати усі звуки мови (фонем), особливо подібні за звучанням;
- в) складова загальної мовленнєвої культури людини;
- г) спеціально організована діяльність вихователя і дітей.

9. Такі особливості дітей: нестійкість уваги, швидке відволікання, підвищена емоційна збудливість, характерні для:

- а) дітей молодшої групи;
- б) дітей середньої групи;
- в) дітей старшої групи.

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене.— К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с.
2. Українське дошкільля: Програма виховання дітей в дитячому садку. – Львів, 1991.

Допоміжна:

Крутії К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? : монографія / К. Л. Крутії; Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти Запоріж. облради. - Запоріжжя : ЛПДС, 2009. - 176 с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://ukrbukva.net/print:page,1,62269-Obuchenie-deteiy-pravil-nomu-zvukoproiznosheniyu.html>
2. <http://ukrbukva.net/print:page,1,21993-Metodika-vospitaniya-zvukovoiky-kul-tury-rechi.html>
3. <http://udnz15.org/metodika-vixovannya-2>
4. <http://udnz15.org/ponyattya-zvukov>
5. <http://um.co.ua/1/1-1/1-139806.html>

Практичне заняття №5. Виховання звукової культури мовлення дітей.

Мета: сформувати у студентів поняття про особливості організації роботи з виховання звукової культури мовлення у різних вікових групах ДНЗ.

Професійна спрямованість: ознайомити студентів з різними формами, методами, засобами виховання звукової культури мовлення у дошкільному віці.

Ключові поняття: звукова культура (компоненти звукової культури мовлення, фонема, звук, завдання виховання звукової культури мовлення, методи, прийоми роботи над звуковою культурою мовлення дошкільника: чистомовки, скоромовки, розповіді із звуконаслідуванням, артикуляційні вправи.

План

1. Виховання звукової культури мовлення у молодшій групі.
2. Виховання звукової культури мовлення у середній групі.
3. Виховання звукової культури мовлення у старшій групі.
4. Методика виховання звукової культури мовлення на заняттях (самостійно опрацювати посібник А.Богуш).

Поточні контрольні запитання, завдання

1. Підготувати до проведення в аудиторії дидактичні ігри або ігрові вправи спрямовані на:
 - розвиток правильної звуковимови;
 - розвиток фонематичного слуху;
 - розвиток мовленнєвого дихання.

Тестовий контроль:

1. Звукова культура мовлення це:

А) вимовно-слухові елементи, що відокремлюються у слові в процесі його послідовного членування як мінімальні одиниці (далі неподільні) і займають мінімальний відрізок часу.

Б) сукупність різноманітних за висотою, силою, тембром звуків, які вимовляє людина

В) лінійні звукові одиниці: звук, склад, фраза; надлінійні звукові одиниці: наголос, елементи інтонації.

Г) вміння відтворювати короткий вдих і довгий ротовий видих, що забезпечує тривалу й звучну вимову звуків мовлення, а також плавність і злиття вимови

Д) фонетично правильна і чиста вимова звуків рідної мови; орфоепічно правильна вимова слів і фраз за допомогою наголосу, інтонації, паузи і відповідного темпу, що відповідають нормам літературної вимови.

2. Звуки мовлення це:

А) вимовно-слухові елементи, що відокремлюються у слові в процесі його послідовного членування як мінімальні одиниці (далі неподільні) і займають мінімальний відрізок часу.

Б) сукупність різноманітних за висотою, силою, тембром звуків, які вимовляє людина

В) лінійні звукові одиниці: звук, склад, фраза; надлінійні звукові одиниці: наголос, елементи інтонації.

Г) вміння відтворювати короткий вдих і довгий ротовий видих, що забезпечує тривалу й звучну вимову звуків мовлення, а також плавність і злиття вимови

Д) фонетично правильна і чиста вимова звуків рідної мови; орфоепічно правильна вимова слів і фраз за допомогою наголосу, інтонації, паузи і відповідного темпу, що відповідають нормам літературної вимови.

3. Мовленнєве дихання це:

А) вимовно-слухові елементи, що відокремлюються у слові в процесі його послідовного членування як мінімальні одиниці (далі неподільні) і займають мінімальний відрізок часу.

Б) сукупність різноманітних за висотою, силою, тембром звуків, які вимовляє людина

В) лінійні звукові одиниці: звук, склад, фраза; надлінійні звукові одиниці: наголос, елементи інтонації.

Г) вміння відтворювати короткий вдих і довгий ротовий видих, що забезпечує тривалу й звучну вимову звуків мовлення, а також плавність і злиття вимови

Д) фонетично правильна і чиста вимова звуків рідної мови; орфоепічно правильна вимова слів і фраз за допомогою наголосу, інтонації, паузи і відповідного темпу, що відповідають нормам літературної вимови.

4. Голос це:

А) вимовно-слухові елементи, що відокремлюються у слові в процесі його послідовного членування як мінімальні одиниці (далі неподільні) і займають мінімальний відрізок часу.

Б) сукупність різноманітних за висотою, силою, тембром звуків, які вимовляє людина

В) лінійні звукові одиниці: звук, склад, фраза; надлінійні звукові одиниці: наголос, елементи інтонації.

Г) вміння відтворювати короткий вдих і довгий ротовий видих, що забезпечує тривалу й звучну вимову звуків мовлення, а також плавність і злиття вимови

Д) фонетично правильна і чиста вимова звуків рідної мови; орфоепічно правильна вимова слів і фраз за допомогою наголосу, інтонації, паузи і відповідного темпу, що відповідають нормам літературної вимови.

5. Рухливі ігри із звуконаслідуванням, словами, піснями вихователь використовує тоді, коли:

А) звук ще не вимовляється, потрібно поставити новий звук

Б) звук ще не вимовляється, потрібно пояснити звуковимову

В) потрібно розвивати вміння диференціації звуків

Г) звук ще не вимовляється, потрібно пояснити артикуляцію звуку

Д) діти вже вміють вимовляти важкі звуки, але звуковимова ще нестійка, потрібно закріпити звук.

6. Основний прийом навчання виразного мовлення:

А) бесіда Б) імітація, наслідування мовлення вихователя. В) розповідь Г) пояснення Д) вправляння.

7. Виберіть приклад ігрового прийому "імітаційні рухи з елементами звуконаслідування":

А) діти зображують великі і маленькі колеса, дерева і наслідують їх стукіт, шум тощо;

Б) використання іграшок, картинок, персонажів лялькового театру тощо; В) повтор звуків за вихователем

Г) «Раптом з'являється хтось, прислухалися. І почули»

Д) читання забавлянок, веселих пісеньок, потішек, загадок.

8. Виберіть приклад ігрового прийому "читання художніх творів зі звуконаслідуванням":

А) діти зображують великі і маленькі колеса, дерева і наслідують їх стукіт, шум тощо;

Б) використання іграшок, картинок, персонажів лялькового театру тощо;

В) повтор звуків за вихователем

Г) «Раптом з'являється хтось, прислухалися. І почули»

Д) читання забавлянок, веселих пісеньок, потішек, загадок.

9. Виразність мовлення – це :

А) комплекс компонентів: наголос, мелодика, темп, ритм, сила, тембр;

Б) така її якість, в якій виражене судження пов'язано зі ставленням до нього мовця;

В) уміння правильно вимовляти звуки

Г) звучний голос та чітка дикція

Д) уміння регулювати силу і висоту голосу.

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене.– К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с.

2. Українське дошкільля: Програма виховання дітей в дитячому садку. –Львів, 1991.

Допоміжна:

1. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? : монографія / К. Л. Крутій; Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти Запоріж. облради. - Запоріжжя : ЛППС, 2009. - 176 с.

2. Качур І. Зіркова гостя у малят. Тематичне заняття з розвитку мовлення для середньої групи (Природа космосу) / І. Качур // Дошкільне виховання. – 2012. – № 4. – С. 14-15.

3. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». – Тернопіль: Мандрівець, 2012. – 104 с.

4. Школьник С. У зоопарку : Казка-гра з мімічними етюдами та артикуляційними вправами / С. Школьник // Дошкільне виховання. – 2010. – № 1. – С. 26-27.

Інтернет-ресурси:

1. <https://studfiles.net/preview/5454389/page:40/>

2. http://studopedia.com.ua/1_385068_korotkiy-zmist-lektsii.html

Практичне заняття №6. Методика словникової роботи в ЗДО.

Мета: сприяти засвоєнню студентами етапів, принципів словникової роботи у дошкільному віці.

Професійна спрямованість: формувати вміння студентів моделювати, конструювати, організовувати, відбирати оптимальні форми та методи словникової роботи у дошкільному віці.

Ключові поняття: словник, активний, пасивний, принципи словникової роботи, безпосередні та опосередковані методи ознайомлення з навколишнім у словниковій роботі, дидактична гра, види дидактичних ігор з словникової роботи, лексичні вправи.

План

1. Завдання та зміст словникової роботи у різних вікових групах.
2. Етапи роботи з розвитку словника дітей дошкільного віку та критерії добору слів.
3. Принципи словникової роботи у дошкільному віці.
4. Характеристика та особливості застосування методів, спрямованих на закріплення та активізацію словника дошкільника, розвиток його смислової сторони.
5. Особливості проведення занять зі збагачення лексичного запасу дошкільників.

Поточні контрольні запитання, завдання

1. З програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" виписати особливості словникової роботи у різні вікові періоди: ранній вік, молодший дошкільний вік, середній дошкільний вік, старший дошкільний вік. Проаналізуйте, чи ускладнюються вимоги до словникової роботи у різних групах.

2. Підготуватися до демонстрації в аудиторії будь-якого методу навчання, що спрямований на розвиток словника дошкільника.

Тестовий контроль:

1. Вперше завдання щодо словникової роботи з дошкільниками у праці «Розвиток мовлення дітей» визначила:

- А) Є. Тихєєва
- Б) М. Коніна
- В) О. Соловійова
- Г) Т. Поніманська

2. Збагачення кількісного складу лексики, якісне засвоєння лексики, активізація словника це:

- А) аспекти словникової роботи
- Б) завдання розвитку лексики
- В) етапи словникової роботи
- Г) критерії добору слів

3. Засвоєння дитиною предметної співвідносності зі словом, засвоєння слова як одиниці лексичної системи його зв'язків з іншими лексичними одиницями це:

- А) завдання розвитку лексики

Б) аспекти словникової роботи

В) етапи словникової роботи

Г) критерії добору слів

4. Принцип, який передбачає єдність факту і слова, що позначають явища дійсності це:

А) принцип взаємозв'язку слова і попереднього уявлення

Б) принцип сенсорно-лінгвістичного розвитку

В) принцип єдності розвитку словника у розвитку сприймання, мислення

Г) принцип активізації пізнавальної діяльності дітей у засвоєнні слова

5. До методів безпосереднього ознайомлення з навколишнім і збагачення словника відносяться:

А) розгляд картин, читання художніх творів

Б) спостереження, розгляд та обстеження предметів, огляд приміщення ЗДО

В) бесіда, показ відеофільмів, читання художньої літератури

Г) показ різного роду театрів

6. Методи спрямовані на закріплення і активізацію словника:

А) спостереження, розгляд та обстеження предметів

Б) розгляд картин, читання художніх творів

В) розгляд іграшок, дидактичні вправи, дидактичні ігри, читання художніх творів

Г) показ різного роду театрів

7. До кінця другого року життя збагачення активного словника відбувається швидкими темпами і становить:

А) 300-400 слів

Б) 1500 слів

В) 1900 слів

Г) 2000-2500 слів

8. Науковці наголошують, що діти насамперед засвоюють:

А) природознавчу лексику

Б) побутову лексику

В) суспільну лексику

Г) емоційно-оцінну лексику

9. Ввести у мовлення дітей назви предметів, їх частин, деяких ознак і властивостей це:

А) завдання розвитку лексики

Б) аспекти словникової роботи

В) основна мета методики розвитку словника дітей

Г) етапи словникової роботи

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене.– К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с.

2. Українське дошкілля: Програма виховання дітей в дитячому садку. – Львів, 1991.

Допоміжна:

1. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації?: монографія / К. Л. Крутій; Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти Запоріж. облради. - Запоріжжя : ЛПКС, 2009. - 176 с.

2. Рібцун, Ю. Ігри для ротика : Розвиток мовлення / Ю. Рібцун // Дошкільне виховання. – 2007. – №4(789), квітень. – С.28-29.

Інтернет-ресурси:

1. http://pidruchniki.com/86441/pedagogika/osoblivosti_rozvitku_slovnika_dit_ey_doshkilnogo_viku

2. <http://mylektsii.ru/1-81971.html>

3. <http://studall.org/all3-81980.html>

4. <http://um.co.ua/4/4-14/4-140913.html>

5. <https://studfiles.net/preview/5454389/page:44/>

Практичне заняття 7. Методика словникової роботи в ЗДО.

Мета: сприяти засвоєнню студентами особливостей застосування методів збагачення словника дошкільника.; методів, спрямованих на закріплення та активізацію словника дошкільника, розвиток його смислової сторони.

Професійна спрямованість: формувати вміння студентів моделювати, конструювати, організовувати, відбирати оптимальні форми та методи словникової роботи у дошкільному віці.

Ключові поняття: словник, активний, пасивний, принципи словникової роботи, безпосередні та опосередковані методи ознайомлення з навколишнім у словниковій роботі, дидактична гра, види дидактичних ігор з словникової роботи, лексичні вправи.

План

1. Методика ознайомлення дітей з багатозначними словами, синонімами й антонімами.
2. Словникова робота з дітьми молодшого дошкільного віку.
3. Словникова робота у середній групі.
4. Словникова робота з дітьми старшого дошкільного віку.

Поточні контрольні запитання, завдання

Розробити фрагмент заняття у старшій групі (словникова робота) і підготуватися до демонстрації в аудиторії.

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене.– К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с.

2. Українське дошкілля: Програма виховання дітей в дитячому садку. –Львів, 1991.

3. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» Програма / О.І.Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2013, - 264 с.33-34; 84-85; 144-145; 217-219.

Допоміжна:

Крутії К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? : монографія / К. Л. Крутії; Запоріз. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти Запоріз. облради. - Запоріжжя : ЛПС, 2009. - 176 с.

Інтернет-ресурси:

1. https://studopedia.su/12_68061_metodika-oznayomlennya-ditey-z-bagatoznachnimi-slovami-sinonimami-y-antonimami.html
2. <http://udnz15.org/metodika-rozvitku>

Практичне заняття №8. Формування граматичної правильності мовлення у дітей дошкільного віку.

Мета: сприяти засвоєнню студентами знань про особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку, завданнями формування граматичної правильності мовлення, напрямів її формування у дітей..

Професійна спрямованість: сформувати у студентів уміння аналізувати завдання формування граматичної правильності мовлення у дітей.

Ключові поняття: граматики, формування граматичної правильності мовлення, граматичні помилки, словотворення, методи, дидактична гра, види дидактичних ігор з формування граматичної правильності мовлення, граматичні вправи.

План

1. Особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку. Основні завдання формування граматичної правильності мовлення у дошкільному віці.
2. Типові граматичні помилки в мовленні дітей.
3. Напрями формування граматичної правильності мовлення у дітей.
4. Етапи формування граматичної правильності мовлення дітей дошкільного віку.
5. Форми і методи навчання, що забезпечують формування граматичної правильності мовлення у дітей.
6. Методика формування морфологічної сторони мовлення дошкільників

Поточні контрольні запитання, завдання

1. З програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" виписати вимоги до формування граматичної правильності мовлення у різні вікові періоди: ранній вік, молодший дошкільний вік, середній дошкільний вік, старший дошкільний вік. Проаналізуйте, чи ускладнюються вимоги до формування граматичної правильності мовлення у різних групах.

2. Підготуватися до демонстрації в аудиторії будь-якого методу навчання, що забезпечує формування граматичної правильності мовлення дошкільників.

Тестовий контроль:

1. Граматична правильність мовлення – це...

А) генералізація відповідних граматичних відносин, вироблення динамічного стереотипу.

Б) дотримання в процесі спілкування основних граматичних норм, сформульованих у вигляді правил.

В) правильний порядок слів у відповідях на питання.

Г) мовлення, основною ознакою якого є доступність для сприйняття (на слух, зір) іншими людьми, є необхідним для спілкування

2. Фізіологічна механізація освоєння граматичного ладу є...

А) генералізація відповідних граматичних відносин, вироблення динамічного стереотипу.

Б) дотримання в процесі спілкування основних граматичних норм, сформульованих у вигляді правил.

В) правильний порядок слів у відповідях на питання.

Г) мовлення, основною ознакою якого є доступність для сприйняття (на слух, зір) іншими людьми, є необхідним для спілкування

3. У якій віковій групі провідним прийомом навчання є зразок?

А) ясельна

Б) молодша

В) середня

Г) старша

4. У якій віковій групі дітей вчать узгоджувати іменники з прикметниками і числівниками?

А) ясельна

Б) молодша

В) середня

Г) старша

5. У якій віковій групі вчать підбирати однокореневі слова?

А) ясельна

Б) молодша

В) середня

Г) старша

6. Яких помилок найчастіше припускаються дошкільники у словозмінах?

А) заміна закінчень в межах 1-го відмінка

Б) заміна роду іменників

В) помилки у вживанні дієслівних форм, числівників і займенників

Г) всі відповіді вірні

7. Які фактори впливають на граматичні помилки?

А) загальний психофізіологічний розвиток дитини

Б) педагогічна занедбаність

В) труднощі оволодіння граматичною будовою мови

Г) А,Б,В

8. Що ви віднесете до методів формування граматичної правильності мовлення?

А) дидактичні ігри та вправи

Б) переказ художніх оповідань

В) А,Б

Г) вправи на розвиток артикуляційного апарату

9. У якій віковій групі навчають складати складносурядні речення за 2-ма картинками та використовувати означення і обставини?

А) ясельна

Б) молодша

В) середня

Г) старша

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене.– К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с. С.401-424; 366-372; 421-427; 433-450

2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільля» Програма / О.І.Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін.. – Тернопіль: Мандрівець, 2013, - 264 с. С.34-36; 85-87, 147-148, 219-221.

3. Богуш А.М. Заняття з розвитку мови в дитячому садку. – К.: Рад. шк., 1988. – С. 26-27.

Допоміжна:

1. Бенера В. Є., Маліновська Н. В. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей. Навчально-методичний посібник за кредитно-модульною системою організації начального процесу для студентів напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта». – К.: «Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 236-254.

2. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? : монографія / К. Л. Крутій; Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти Запоріж. облради. - Запоріжжя : ЛПДС, 2009. - 176 с.

3. Семенюк Р. Мовленнєвий розвиток дитини раннього віку / Р. Семенюк // Палітра педагога. – 2009. – №5(55). – С.11-15.

Інтернет-ресурси:

1. <http://udnz15.org/osoblivosti-zasvoyennya-2>

2. <https://studfiles.net/preview/5512092/page:44/>

3. <http://udnz15.org/metodika-formuvannya>

4. http://studopedia.com.ua/1_385056_etapi-stanovlennya-gramatichnoi-budovi-movlennya-u-ditey-rannogo-viku.html

Практичне заняття №9. Формування граматичної правильності мовлення у дітей дошкільного віку

Мета: сприяти засвоєнню студентами знань про методику формування синтаксичної сторони мовлення дошкільників, методику формування способів словотворення у дошкільному віці

Професійна спрямованість: сформувати у студентів уміння аналізувати завдання формування граматичної правильності мовлення у дітей.

Ключові поняття: грамати́ка, формування граматичної правильності мовлення, граматичні помилки, словотворення, методи, дидактична гра, види

дидактичних ігор з формування граматичної правильності мовлення, граматичні вправи.

План

1. Методика формування синтаксичної сторони мовлення дошкільників
2. Методика формування способів словотворення у дошкільному віці

Поточні контрольні запитання, завдання

Розробити заняття з розвитку мовлення (вікова група за власним вибором) і продемонструвати його фрагмент в аудиторії (спрямований на формування граматичної правильності мовлення дітей)

Тестовий контроль:

1. Граматика це:

- А) це засіб вираження граматичного значення.
- Б) сукупність правил зміни слів і сполучуваності морфів у слова, слів у словосполучення і речення, тобто поєднання елементів нижчого рангу у значенні від одиниці вищого рангу з метою реалізації комунікативної і пізнавальної (когнітивної) функції мови.
- В) це граматичні категорії, яких слово може набувати залежно від партнера, з яким воно поєднується в мовленнєвому ланцюжку.
- Г) розділ граматики, що вивчає граматичну будову словосполучень та речень у мові.

2. Ознакою культури мовлення є:

- А) граматична правильність мовлення;
- Б) знання української мови;
- В) неправильне утворення відмінкових форм іменника;
- Г) всі відповіді вірні;

3. У лінгводидактиці до групи граматичних помилок зараховують:

- А) Морфемні та Синтаксичні;
- Б) Словотвірні та синтаксичні;
- В) Синтаксичні, морфологічні, морфемні, словотвірні;
- Г) Морфологічні, морфемні, наказові, словотвірні;

4. Морфологічні помилки це:

- А) уживання нетипових для української мови (малопродуктивних, що витісняються іншими продуктивними засобами, чи зовсім не властивих мовній системі) словотворчих засобів;
- Б) порушення закономірностей поєднання твірної основи й словотворчого засобу в похідному слові;
- В) помилки, що спричинені незабезпеченням передбаченої граматичним ладом української мови побудови конструкцій (словосполучень, речень, надфразних єдностей) відповідно до усталених моделей синтаксичних зв'язків і відношень;
- Г) помилки, що спричинені невідповідністю формального вираження якогось із граматичних значень тієї чи тієї повнозначної (самостійної) частини мови - роду, числа, відмінка, ступеня порівняння, особи, часу, способу, стану, виду.

5. Словотворення це:

А) розділ науки про мову, що вивчає склад слів (з яких частин вони складаються) та способи їх творення.

Б) розділ граматики, що вивчає граматичну будову словосполучень та речень у мові.

В) це найменша неподільна значуща частина.

Г) це частина слова, що стоїть перед коренем і служить для утворення нових слів чи інших граматичних форм.

6. До морфологічних способів належать такі типи творення:

А) суфіксальний, префіксальний;

Б) префіксально – суфіксальний, безафіксний;

В) складання основ і слів.

Г) всі відповіді вірні .

7. Що таке дидактична гра:

А) це упорядковані способи діяльності вчителя й учнів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань.

Б) це метод занять з дітьми у формі спеціальних розвиваючих ігор, що є способом активного навчання.

В) це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форми розкриття навчального матеріалу з метою спонукання учнів до створення в уяві певного образу.

Г) це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їхньому натуральному вигляді, в динаміці.

8. Методи навчання це:

А) це метод занять з дітьми у формі спеціальних розвиваючих ігор, що є способом активного навчання.

Б) це метод навчання, який передбачає розкриття у словесній формі сутності явищ, наукових понять, процесів, які знаходяться між собою в логічному зв'язку, об'єднані загальною темою.

В) це упорядковані способи діяльності вчителя й учнів, спрямовані на ефективне розв'язання навчально-виховних завдань.

Г) це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форми розкриття навчального матеріалу з метою спонукання учнів до створення в уяві певного образу.

9. Види ігор для формування граматичної правильності мовлення:

А) дидактичні ігри;

Б) дидактичні ігри та вправи;

В) рухливі ігри та вправи;

Г) дидактичні ігри та конструювання;

10. Види дидактичних ігор:

А) Ігри з предметами або іграшками; настільні ігри; словесні ігри.

Б) настільні ігри; словесні ігри.

В) Ігри з предметами або іграшками;

Г) рухливі ігри та вправи;

Рекомендована література

Базова:

1. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс. – 2013. – 108 с. С. 68-72.
2. Калмикова Л.О. Психолінгвістичні засади формування мовленнєвих навичок та вмій у дітей дошкільного віку // Актуальні проблеми металінгвістики: Зб. наук. ст. – Черкаси: Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2005. – С. 213-215
3. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене.– К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с. – С. 427-433.

Допоміжна:

Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? : монографія / К. Л. Крутій; Запоріз. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти Запоріз. облради. - Запоріжжя : ЛППС, 2009. - 176 с.

Інтернет-ресурси:

1. http://pidruchniki.com/86449/pedagogika/spetsialna_metodika_formuvanny_a_sintaksichnoyi_storoni_movlennya
2. <http://ni.biz.ua/10-9/43920.html>
3. <https://studfiles.net/preview/2040743/page:16/>

Змістовий модуль 3. Формування діалогічної і монологічної компетенції дітей, робота з художньою літературою.

Лекція 7. Методика роботи з художньою літературою в ЗДО.

1. Особливості сприйняття дітьми літературних творів
2. Завдання і зміст ознайомлення дітей з художньою літературою
3. Методика художнього читання і розповідання дітям
4. Особливості заучування віршів.
5. Організація роботи з формування мовленнєвої компетентності у дошкільному закладі.

Практичні заняття.

Практичне заняття №10. Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку.

Мета: сприяти засвоєнню студентами знань про вимоги до зв'язного мовлення дошкільників, методику навчання переказу у різних вікових групах.

Професійна спрямованість: сформуванню у студентів умінь навчання переказу дошкільників.

Ключові поняття: бесіда, вступна, супровідна, заключна, підсумкова бесіда, структура підсумкової бесіди: вступна, основна, заключна, види запитань: констатувальні, причинно-наслідкові тощо; переказ, види переказу: за запитаннями, спільний, відображений, переказ за частинами, за ролями, за власними малюнками, з елементами драматизації, від першої особи, з елементами навчання творчого переказу; прийоми навчання переказу, структура мовленнєвого заняття з навчання переказу літературних творів.

План

1. Поняття зв'язного мовлення та його основні форми. Вимоги до зв'язного мовлення дошкільників (на основі програми "Українське дошкілля").
2. Методика навчання дошкільників діалогічному мовленню.
3. Методика навчання переказу у різних вікових групах.
4. Складання розповіді як метод розвитку зв'язного мовлення дошкільників. Види розповіді. Методика навчання складання розповіді за іграшками.
5. Методика навчання дітей розповіді за картинами. Методика навчання дітей розповіді з власного досвіду.
6. Методика стимулювання словесної творчості та навчання дітей творчої розповіді.

Поточні контрольні запитання, завдання

1. З програми розвитку дитини дошкільного віку "Українське дошкілля" виписати вимоги до зв'язного мовлення дітей у різні вікові періоди: ранній вік, молодший дошкільний вік, середній дошкільний вік, старший дошкільний вік. Проаналізуйте, чи ускладнюються ці вимоги.
2. Підготуватися до демонстрації в аудиторії будь-якого методу навчання, що забезпечує розвиток діалогічного мовлення дошкільників.
3. Продемонструвати в аудиторії методику навчання дошкільників розповіді (вид розповіді – на вибір).

Тестовий контроль:

1. Які є форми роботи з зв'язного мовлення?

- а) розповідь і міркування
- б) монолог і діалог
- в) заняття та екскурсія
- г) полілог, розмова
- д) всі відповіді вірні

2. Процес змістовного та розгорнутого висловлювання, логічна побудова речень це:

- а) граматична правильність мовлення
- б) зв'язне мовлення
- в) звукова культура мовлення

3. Основна форма спілкування дітей третього року життя це:

- А) діалог
- Б) монолог
- В) полілог
- Г) внутрішнє мовлення

4. Обговорення та оцінка дитячих розповідей — це:

- а) форма роботи з дітьми
- б) прийом стимулювання діалогу
- в) прийом стимулювання полілогу
- г) тип монологу
- д) прийом стимулювання монологу

5. Основним методом розвитку діалогічного мовлення є:

- а) бесіда на певну тему

- б) заняття
- в) розмова з дітьми в повсякденному житті
- г) дидактичні ігри
- д) екскурсії-огляди

6. Свідоме відтворення літературного тексту в усному мовленні — це:

- а) розповідь
- б) опис
- в) переказ
- г) заучування
- д) міркування

7. Робота зі складання розповідей з власного досвіду характерна для дітей:

- а) молодшої групи
- б) середньої групи
- в) старшої групи
- г) раннього віку
- д) середньої і старшої групи

8. Свідоме відтворення літературного тексту в усному мовленні це:

- А) розповідь
- Б) монолог
- В) переказ
- Г) міркування

9. Основним методом роботи з картиною є:

- А) постійне розглядання без супроводу вихователя
- Б) розглядання в супроводі бесіди
- В) міркування про зміст картини
- Г) мовлення вихователя

Рекомендована література

Базова:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник / За ред. А.М. Богуш. Друге видання, доповнене.— К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с.

2. Українське дошкілля: Програма виховання дітей в дитячому садку. – Львів, 1991.

2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» Програма / О.І.Білан, Л.М. Возна, О.Л. Максименко та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2013, - 264с. С.36-37, 87-88, 148-150, 221-223.

Допоміжна:

Лопатіна Г.О. Методика навчання діалогічного мовлення дітей молодшого дошкільного віку : монографія / Ганна Лопатіна. – Бердянськ : видавець Ткачук О. В., 2014.— 254с. -С.95-133.

Інтернет-ресурси:

1. <https://studfiles.net/preview/5551070/page:9/>
2. <http://udnz15.org/ponyattya-zvyaznogo-movlennya>
3. <https://studfiles.net/preview/5512092/page:52/>

4. <https://studfiles.net/preview/5512092/page:53/>
5. <https://studfiles.net/preview/2040743/page:30/>
6. <https://studfiles.net/preview/5454389/page:58/>
7. <https://studfiles.net/preview/5454389/page:56/>
8. <https://studfiles.net/preview/5454389/page:59/>

Практичне заняття №11. Методика роботи з художньою літературою в ЗДО.

Мета: сприяти засвоєнню студентами знань про завдання і зміст ознайомлення дітей з художньою літературою, а також про методику художнього читання і розповідання дітям літературних творів.

Професійна спрямованість: сформувати у студентів уміння навчання розповіді дошкільників.

Ключові поняття: художня література, куточок книги, вимоги до творів художньої літератури.

План

1. Особливості сприймання дошкільниками творів художньої літератури. Завдання і зміст ознайомлення дітей з художньою літературою.
2. Методика художнього читання і розповідання дітям літературних творів.
3. Методика ознайомлення з художньою книжкою на різних вікових етапах.
4. Особливості заучування віршів.

Поточні контрольні запитання, завдання

Розробити послідовність роботи над літературним твором (вік дітей – на вибір).

Тестовий контроль:

1. У якому дошкільному віці у дітей виховують любов і інтерес до книжок та ілюстрації, вміння зосереджувати увагу на тексті, слухати його до кінця, розуміти зміст і емоцію відгукуватися на нього?

- а) молодший дошкільний вік
- б) середній дошкільний вік
- в) старший дошкільний вік
- г) молодший і середній дошкільний вік

2. У якому дошкільному віці виникає стійкий інтерес до книг, бажання слухати їх читання?

- а) молодший дошкільний вік
- б) середній дошкільний вік
- в) старший дошкільний вік
- г) молодший і середній дошкільний вік

3. Який із прийомів не є кращим для запам'ятовування віршів?

- а) ігрові
- б) доведення дітьми рими слова
- в) підбір рими до слова
- г) підказка потрібної інтонації

4. Який із прийомів спрямований на формування виразності?

- а) ігровий
- б) зразок виразного читання, приклад виразного читання дитини
- в) часткове відтворення тексту всією групою
- г) аналіз твору

5. У якому дошкільному віці використовується заучування коротенькі потішки і вірші?

- а) молодший дошкільний вік
- б) середній дошкільний вік
- в) старший дошкільний вік
- г) молодший і середній дошкільний вік

6. У якому дошкільному віці відбуваються зміни в розумінні й осмисленні тексту, що пов'язано з розширенням життєвого і літературного досвіду у дитини?

- а) молодший дошкільний вік
- б) середній дошкільний вік
- в) старший дошкільний вік
- г) молодший і середній дошкільний вік

7. У якому віці починає функціонувати механізм формування цілісного образу смислового змісту сприйнятого тексту?

- а) 4-5
- б) 5-6
- в) 7-8
- г) 6-7

8. Який із методів пояснюється: Дослівна передача тексту. Читаючий, зберігаючи мову автора, передає всі відтінки думок письменника впливає на розум і почуття слухачів?

- а) розповідання вихователя
- б) читання вихователя по книзі або на пам'ять
- в) інсценування
- г) заучування на пам'ять

9. Що не входить в коло дитячого читання і розповідання?

- а) твори народної творчості і творчості народів світу
- б) твори української і зарубіжної класичної літератури
- в) твори сучасної української та зарубіжної літератури
- г) релігійні твори

Рекомендована література

Базова:

1. Богущ А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: Підручник / За ред. А.М. Богущ. Друге видання, доповнене.– К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с.

2. Українське дошкільня: Програма виховання дітей в дитячому садку. – Львів, 1991.

Допоміжна:

Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? : монографія / К. Л. Крутій; Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти Запоріж. облради. - Запоріжжя : ЛППС, 2009. - 176 с.

Інтернет-ресурси:

1. <https://studfiles.net/preview/4512158/page:6/>
2. <http://ukrbukva.net/104028-Osobennosti-vospriyatiya-hudozhestvennoiy-literatury-det-mi-doshkol-nogo-vozrasta.html>
3. <https://studfiles.net/preview/1623590/page:33/>
4. https://studopedia.su/5_17519_lektsiya--metodika-hudozhnogo-chitannya-i-rozpovidannya.html
5. <http://ni.biz.ua/15-5/25568.html>
6. http://pidruchniki.com/86466/pedagogika/spetsialna_metodika_zauchuvannya_virshiv

Практичне заняття №12. Тренінг. Материк педагогічної майстерності

Тема: Забезпечення особистісно – орієнтованого підходу у мовленнєвій діяльності дітей.

Мета: удосконалювати соціально – психологічну культуру мовлення.

Педагогічна спрямованість: стимулювати розвиток ініціативи, творчості. Забезпечувати комунікативно – мовленнєву діяльність вихователів. Зосередити увагу на використанні ефективних методів роботи з дітьми.

„ Розвиток і освіта жодній людині не можуть бути дані і повідомлені. Всі охочі до них залучитися, мусять досягти цього власною діяльністю, власними силами, власним зусиллям. Ззовні можна дістати тільки поштовх. Тому самодіяльність - засіб і одночасно наслідок освіти .Але не в кількості знань полягає освіта, а в повному розумінні і майстерному застосуванні того, що знаєш.” А. Дистервег

Педагогічний талант – це дар природи. Але талановитих людей не так багато, професія педагога – масова .

Талант – це постійний розвиток ,самовдосконалення Нині багато говорять про особистісно – орієнтовану модель навчання ,виховання ,освіту., тобто навчання зорієнтоване на особистість. За сукупність всіх основних параметрів ця модель виховного впливу адекватна високому рівню педагогічної майстерності : - вмінню бачити в дитині неповторну індивідуальність з усім розмаїттям якостей і властивостей і саме на цій основі моделювати стратегію виховного впливу; - готовністю всіляко підтримувати і заохочувати дитину до самостійності, свободи виявлення потреб, самоствердження в найближчому оточенні.

Правила співпраці:

1. Бути відкритим.
2. Не уникати ризику.
3. Слухати інших.
4. Допомогати один одному.

Завдання 1. Самосприйняття.

Ми з вами добре знайомі , так нам здається зараз. Пропонується вправа „ Хто я?” Написати 5 відповідей на запитання „Хто я?” Ведучий зачитує картки, всі намагаються відгадати, чия це картка .Автор мовчить.

Завдання 2 . Робота в групах.

Одне з важливих завдань – стимулювання мовної активності дошкільників. У полі зору педагога має бути кожна дитина незалежно від її мовного розвитку. Здійснювати цю роботу нелегко. Необхідний повний аналіз результатів мовної діяльності, для вибору потрібних прийомів роботи , допомоги дитині.

Отже ,завдання для кожної групи.

1 група: **Визначити, що спричиняє низьку мовленнєву активність дітей.** Можливі відповіді. - несистематичне відвідування ДНЗ, - не ходила дитина до молодшої групи, - погана пам'ять, - не вміння працювати за вказівкою вихователя, - малий словниковий запас ,

2 група: **Визначити шляхи активізації мовленнєвої активності дошкільнят.** Можливі відповіді. - звертати увагу на правильну відповідь товариша. - додаткова робота , - дидактичні ігри, мовна робота під час різних видів діяльності, - бесіди під час активної діяльності дитини (індивідуальні), - участь батьків, - продумана система роботи під час занять.

Завдання 3. Творчі завдання. Казка на новий лад(ПІДГРУПИ).

1 підгрупа: казка „Ріпка”

2 підгрупа: казка «Руковичка».

Завдання 4. Гра в колі.

Вправляння у римуванні.

Передаючи м'яч по колу гравець називає слово і риму до нього(весна – красна)

Завдання 5. Робота в парах.

Вправа „Грабіжник”. Уявіть собі, що на Вас напав грабіжник, але єдина Ваша зброя – слово. Що Ви можете, отак відразу протиставити йому ? Адже в такій екстремальній ситуації ,мабуть, не кожне слово допомагає.

Завдання 6. Робота в підгрупах.

Дібрати більше варіантів :

- звернень до дитини чи дітей,
- форм похвали,
- форм заохочень до певної діяльності.

Завдання 7. Робота в групах.

Кожна підгрупа вибирає із кількох предметів один.

Завдання:

- скласти про нього казки чи оповідання,
- скласти загадку, дражнилку, вірш та ввести в певний вид діяльності.

Завдання 8. Індивідуальне завдання.

„ Оживлення предмета” Будь – яка річ, предмет наділяється людськими почуттями, бажаннями, манерами поведінки.

1. Чого може бажати річ?
2. Чого вона боїться?
3. Які пригоди могли трапитися з нею, ними?

Підбіття підсумків роботи.

Практичне заняття №13.

Тема: Педагогічний менеджмент в організації формування мовленнєвої компетентності в закладі дошкільної освіти.

Мета: сприяти засвоєнню студентами знань про роль методиста та завідуючої в організації роботи з формування мовленнєвої компетенції в ЗДО, шляхи підвищення кваліфікації вихователя, планування й облік роботи з формування мовленнєвої компетенції дошкільника.

Професійна спрямованість: формування умінь в плануванні роботи з формування мовленнєвої компетенції в ДНЗ.

Ключові поняття: Педагогічний менеджмент, управління, керівництво, педагогічний кабінет, контроль, методична допомога, підвищення кваліфікації, педагогічна майстерність, педагогічна рада, методичні об'єднання, інспектор, методист, планування, облік, тематичний щоденник, узагальнення, передовий педагогічний досвід.

План

1. Роль методиста та завідуючої в організації роботи з формування мовленнєвої компетенції в ДНЗ.

2. Шляхи підвищення кваліфікації вихователів. Відкриті заняття й режимні моменти з розвитку мовлення, доповіді, консультації, робота методичного об'єднання з розвитку мовлення. Творчі групи.

3. Планування й облік роботи з розвитку мовлення в календарному, річному і місячних планах.

4. Схема контролю, методичні розробки, анотації. Вивчення й узагальнення передового досвіду роботи вихователя з розвитку мовлення. Тематичні облікові щоденники.

Поточні контрольні запитання, завдання

1. Ознайомтеся з планом роботи методичного кабінету. Зробіть та напишіть письмовий аналіз плану.

2. Складіть календарний план роботи з розвитку мовлення для однієї з вікових груп на два тижні (розвиток мовлення, ознайомлення з довкіллям, художня література, грамота).

Тестовий контроль:

1. Яке твердження є правильним?

а) Методика розвитку мовлення вивчає загальні закономірності розвитку, виховання й навчання дітей дошкільного віку в умовах ЗДО;

б) методика розвитку мовлення вивчає закономірності педагогічної діяльності з формування мовлення дітей дошкільного віку;

в) методика розвитку мовлення вивчає особливості мовлення дітей у домовний період;

г) методика розвитку мовлення вивчає особливості системи дошкільної освіти;

д) методика розвитку мовлення вивчає норми і правила літературної мови.

2. Методичне керівництво роботою з розвитку мовлення в ЗДО передбачає такі форми:

а) педагогічні ради;

- б) відвідування занять, режимних моментів із наступним їх аналізом;
- в) індивідуальні та групові консультації;
- г) всі відповіді вірні.

3. Творча група – це :

- а) одна із форм діяльності педагогічних працівників у системі методичної роботи.
- б) це односторонній процес, метою якого є досягнення особистих цілей;
- в) це процес, у який включається велика кількість людей, об'єднаних загальною трудовою метою.
- г) це взаємодія двох або більше людей, у ході якої вони обмінюються різноманітною інформацією, щоб налагодити відносини й об'єднати зусилля для досягнення загального результату;

4. Вміст доповіді – це:

- а) одна із форм діяльності педагогічних працівників у системі методичної роботи
- б) представлена інформація, що відображає суть питання або дослідження щодо даної ситуації;
- в) це процес, у який включається велика кількість людей, об'єднаних загальною трудовою метою.
- г) це взаємодія двох або більше людей, у ході якої вони обмінюються різноманітною інформацією, щоб налагодити відносини й об'єднати зусилля для досягнення загального результату;

5. У чому полягає суть планування роботи з розвитку мовлення?

- а) у проведенні діагностики розвитку дитини;
- б) у проектуванні становлення й розвитку мовлення дітей, прогнозуванні динаміки педагогічного впливу мовлення і його результативності;
- в) у придумуванні мовних ігор;
- г) в обліку особливостей становлення мови кожної дитини;
- д) в організації дидактичних ігор з дітьми.

6. Що характеризує перспективний вид планування роботи з розвитку мовлення?

- а) Ведеться з урахуванням пори року;
- б) визначає порядок роботи з дітьми протягом дня;
- в) складається на місяць і більше (на рік);
- г) вміщує опис ходу заняття;
- д) вміщує конспект бесіди з дітьми.

7. Знайдіть правильне твердження.

- а) Суть планування роботи з розвитку мови дітей полягає у проведенні діагностики психофізичного розвитку дитини;
- б) суть планування роботи з розвитку мови дітей полягає у проектуванні її становлення й розвитку, прогнозуванні динаміки педагогічного впливу на мову і його результативності;
- в) суть планування роботи з розвитку мови дітей полягає у вигадуванні мовних ігор;

г) суть планування роботи з розвитку мови дітей полягає в обліку особливостей становлення мови кожної дитини;

д) суть планування роботи з розвитку мови дітей полягає в організації дидактичних ігор з дітьми.

8. Що характеризує календарний вид планування з розвитку мовлення?

а) Ведеться з урахуванням пори року;

б) детально описує очікувану динаміку педагогічного впливу;

в) визначає порядок роботи з дітьми протягом дня, оформлюється зі вказівкою освітньо-виховних задач;

г) складається на місяць і більше (на рік);

д) визначає основні параметри діагностики мовного розвитку.

9. Передовий педагогічний досвід – це:

а) детально описує очікувану динаміку педагогічного впливу;

б) визначає порядок роботи з дітьми протягом дня, оформлюється зі вказівкою освітньо-виховних задач;

в) визначає основні параметри діагностики мовного розвитку;

г) діяльність педагога, яка забезпечує стійку ефективність навчально-виховного процесу шляхом використання оригінальних форм, методів, прийомів, засобів навчання та виховання, нових систем навчання і виховання.

Рекомендована література:

Базова:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. — 1999. — № 1. - С 6-9.

2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / Наук. ред. та упоряд. О.Л.Кононко. — 2-ге вид., випр. — К.: Світич, 2008. — 430 с

Допоміжна:

1. Крутій К.Л. Планування освітньо-виховної роботи з дітьми дошкільного віку. — Запоріжжя: ТОВ «ЛПС» ЛТД, 2004. — 48 с.

2. Харченко А.А. Плануємо за новою програмою. — Кам'янець-Подільський: ПП «Медо-бори. — 2006», 2008.

3. Шевцова О.А. Організація пізнавальної діяльності в дошкільному навчальному закладі / іл. О.А.Семякіна. — Х.: Вид. група «Основа», 2008. — 300, [4] с: іл. — (Серія «Дошкільний навчальний заклад. Вихователю»).

Інтернет-ресурси:

<http://mylektsii.ru/6-137406.html>

<http://mylektsii.ru/6-137406.html>

**VII. Питання до екзамену з навчальної дисципліни
«Методика формування мовленнєвої компетенції дошкільника».**

Практичні завдання.

1. Запропонуйте дидактичні ігри або ігрові вправи спрямовані на розвиток правильної звуковимови.
2. Запропонуйте дидактичні ігри або ігрові вправи спрямовані на розвиток фонематичного слуху.
3. Запропонуйте дидактичні ігри або ігрові вправи спрямовані на розвиток розвитку мовленнєвого дихання.
4. Запропонуйте методи навчання, спрямовані на формування способів словотворення дошкільників.
5. Запропонуйте методи навчання, спрямовані на формування синтаксичної сторони мовлення дошкільників.
6. Запропонуйте методи навчання, спрямовані на формування морфологічної сторони мовлення дошкільників.
7. Запропонуйте методи навчання, спрямовані на збагачення словника дошкільників.
8. Запропонуйте методи навчання, спрямовані на закріплення та активізацію словника дошкільників.
9. Складіть план навчання складанню розповіді за іграшкою.
10. Складіть план навчання складанню розповіді з власного досвіду.
11. Складіть план навчання складанню розповіді за картиною.
12. Розробити послідовність роботи над літературним твором (вік дітей – на вибір).
13. Розробіть комплексне заняття з розвитку мовлення (молодша група).
14. Розробіть комплексне заняття з розвитку мовлення (середня група).
15. Розробіть комплексне заняття з розвитку мовлення (старша група).
16. Розробіть інтегроване заняття з розвитку мовлення (молодша група).
17. Розробіть інтегроване заняття з розвитку мовлення (середня група).
18. Розробіть інтегроване заняття з розвитку мовлення (старша група).
19. Підберіть тематику дидактичних ігор і вправ для словникової роботи (молодша група)
20. Підберіть тематику дидактичних ігор і вправ для словникової роботи (середня група)
21. Підберіть тематику дидактичних ігор і вправ для словникової роботи (старша група)
22. Підберіть тематику дидактичних ігор і вправ на розвиток граматичної будови мовлення (молодша група).
23. Підберіть тематику дидактичних ігор і вправ на розвиток граматичної будови мовлення (середня група).
24. Підберіть тематику дидактичних ігор і вправ на розвиток граматичної будови мовлення (старша група).
25. Підберіть тематику дидактичних ігор і вправ на розвиток звукової культури мовлення (молодша група)

26. Підберіть тематику дидактичних ігор і вправ на розвиток звукової культури мовлення (середня група).
27. Підберіть тематику дидактичних ігор і вправ на розвиток звукової культури мовлення (старша група)
28. Запропонуйте 2-3 методи обстеження мовленнєвої підготовленості дітей до школи
29. Запропонуйте прийоми навчання, що сприяють закріпленню уявлень про речення.
30. Запропонуйте методи і прийоми навчання, що сприяють ознайомленню зі словесним складом речень.

Теоретичні питання:

1. Мета і завдання дошкільного закладу з розвитку мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.
2. Мовна, мовленнєва компетенція, її види.
3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні як державний стандарт мовленнєвого розвитку дошкільника.
4. Культура мовлення. Вимоги до якості мовлення педагога дошкільного закладу.
5. Закономірності та принципи формування мовленнєвої компетенції дошкільника.
6. Граматична, лексична та фонематична компетенція дитини дошкільного віку: термінологічне визначення.
7. Засоби формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.
8. Форми формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.
9. Вимоги до організації та проведення занять з формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.
10. Методи і прийоми формування мовленнєвої компетенції дітей дошкільного віку.
11. Поняття "звукова культура мовлення". Завдання виховання звукової культури мовлення. Методи індивідуальної перевірки звукової культури мовлення дітей.
12. Етапи навчання дошкільників правильній звуковимові.
13. Методи і прийоми виховання звукової культури мовлення дітей
14. Засоби навчання звукової культури мовлення дошкільників.
15. Методика виховання звукової культури мовлення у молодшій групі.
16. Методика виховання звукової культури мовлення у середній групі.
17. Методика виховання звукової культури мовлення у старшій групі.
18. Методика формування звукової виразності мовлення дошкільників
19. Особливості засвоєння слова у дошкільному віці. Завдання і зміст словникової роботи в різних вікових групах дошкільного навчального закладу.
20. Принципи словникової роботи у дошкільному дитинстві. Методи словникової роботи. Критерії добору слів.
21. Методика розвитку словника дітей дошкільного віку.

- 22.Методика ознайомлення дітей з багатозначними словами, синонімами й антонімами.
- 23.Методика лексичної роботи в процесі ознайомлення з художнім словом.
- 24.Методика словникової роботи у молодшій групі ДНЗ.
- 25.Методика словникової роботи у середній групі ДНЗ.
- 26.Методика словникової роботи у старшій групі ДНЗ.
- 27.Поняття "граматична правильність мовлення". Особливості засвоєння граматичної будови мови дітьми дошкільного віку.
- 28.Типові граматичні помилки в мовленні дітей. Напрями формування граматичної правильності мовлення у дітей
- 29.Етапи, форми і методи формування граматичної правильності мовлення у дітей.
- 30.Методика формування морфологічної сторони мовлення у молодшому дошкільному віці.
- 31.Методика формування морфологічної сторони мовлення у середньому дошкільному віці.
- 32.Методика формування морфологічної сторони мовлення у старшому дошкільному віці.
- 33.Методика формування синтаксичної сторони мовлення молодших дошкільників
- 34.Методика формування синтаксичної сторони мовлення у середньому і старшому дошкільному віці.
- 35.Методика формування способів словотворення у дошкільному віці
- 36.Поняття зв'язного мовлення, особливості розвитку зв'язного мовлення у дошкільному віці. Основні завдання розвитку зв'язного мовлення у різних групах ДНЗ.
- 37.Діагностика рівнів комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільника.
- 38.Критерії компетентності мовного розвитку дитини.
- 39.Значення невербальної і мовної системи для налагодження комунікації.
- 40.Умови розвитку мовленнєво - компетентної дитини.
- 41.Основні програми про мовленнєвий розвиток дошкільника.
- 42.Причини затримки мовного розвитку малюка.
- 43.Вимоги до планування, організації та вирішення мовленнєвих завдань на заняттях.
- 44.Ефективність застосування фольклорних творів та ігор у розвитку мовленнєвої комунікації дитини.
- 45.Характеристика методів і прийомів навчання дітей монологічному мовленню.
- 46.Складання розповіді як метод розвитку зв'язного мовлення дошкільників.
- 47.Методика навчання дітей розповіді за серією картин.
- 48.Методика навчання дітей розповіді з власного досвіду

49. Особливості сприйняття дітьми літературних творів. Етапи сприйняття художнього твору дошкільниками.
50. Завдання і зміст ознайомлення дітей з художньою літературою. Критерії відбору книг для читання і розповідання дошкільникам.
51. Сутність, зміст роботи та основні завдання мовленнєвої підготовки дітей до школи.
52. Методика ознайомлення дошкільників зі словом та реченням.
53. Методика навчання дітей переказу літературних творів у старшому дошкільному віці.
54. Складання розповіді як метод розвитку зв'язного мовлення дошкільників.
55. Мовленнєвий аспект соціального розвитку предметно-ігрового середовища.
56. Нестандартні форми та методи формування мовленнєвої компетенції дошкільників.
57. Роль методиста та завідуючої в організації роботи з формування мовленнєвої компетенції в ДНЗ.
58. Шляхи підвищення кваліфікації вихователів. Відкриті заняття й режимні моменти з розвитку мовлення, доповіді, консультації, робота методичного об'єднання з розвитку мовлення. Творчі групи.
59. Планування й облік роботи з розвитку мовлення в календарному, річному і місячних планах.
60. Схема контролю, методичні розробки, анотації. Вивчення й узагальнення передового досвіду роботи вихователя з розвитку мовлення. Тематичні облікові щоденники.

VIII. Рекомендована література

Базова:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Науковий керівник: А.М. Богуш // Вихователь – методист дошкільного закладу. Спецвипуск. – К.: МЦФЕР освіта, 2012. – С. 6-19.
2. Бенера В.Є. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей: [навчально - методичний посібник за кредитно – модульною системою організації навчального процесу для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти]/ В. Є. Бенера, Н. В. Маліновська. – К. : Видавничий дім «Слово», 2014. – 384 с.
3. Бенера В.Є. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей: [навчально - методичний посібник за кредитно – модульною системою організації навчального процесу для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти]/ В. Є. Бенера, Н. В. Маліновська. – К. : Видавничий дім «Слово», 2014. – 384 с.
4. Богуш А.М. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. – К.: УЗМН, 1997. – 109 с.
5. Богуш А.М. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах: підручник для студ. вищ. навч. закл. / А. Богуш ; рецензент: Г. І. Ніколайчук , Т. М. Степанова . - 2-ге вид. допов. і переробл. - Київ : Слово, 2011. - 440 с.
6. Богуш А. М., Гавриш Н. В. Дошкільна лінгводидактика : Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: [підручник] / За ред. А. М. Богуш. .– К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 704 с.
7. Дитина в дошкільні роки: комплексна додаткова освітня програма /наук. кер. К. Л. Крутій. – Запоріжжя: ЛПКС, 2011. – 188 с.
8. Кахаєва Л. Є., Кузнецова Л. О. Мовленнєвий розвиток старших дошкільників. – Х. : Вид. група «Основа», 2014. – 143 с.
9. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку “Впевнений старт” / О. О. Андрієтті, О. П. Голубович, О. П. Долинна, Т. В. Дяченко, Т. С. Ільченко, Г. Є. Іванова, Г. М. Лисенко, Т. В. Панасюк, Г. В. Петрова, Т. О. Піроженко, Н. М. Романко, Н. А. Случинська, Н. І. Трикоз. — Тернопіль: Мандрівець, 2013. — 104 с.
10. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. Л. Максименко та ін. – К. : Мандрівець, 2013. – 264 с.
11. Сучасне заняття в дошкільному закладі: Навчально-методичний посібник / За ред.Н.В.Гавриш; авт.кол.: Н.В.Гавриш, О.О.Лінник, Н.В.Губанова. – Луганськ: Альма-матер, 2007. – 496 с.
12. Сухар В. Л. Розвиток звукової культури мовлення дітей дошкільного віку. / Упоряд. В. Л. Сухар. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок» 2008. – 80 с.

Додаткова література

1. Богуш А.М., Луцан Н.І. Моленнево-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри ситуації, вправи. Навчально-методичний посібник. – К.: Видавничий дім «Слово». 2008. - 256 с.

2. Бородич А. М. Методика розвитку речі дітей/ А. М. Бородич.- М.: Просвещение, 1981. – 256 с.
3. Гавриш Н.В. Розвиток мовленнєво-творчої діяльності в дошкільному дитинстві./ Н.В. Гавриш – Донецьк: Либідь, 2001.– 322 с.
4. Дзюбишина-Мельник Н.Я. Розвиток українського мовлення у дошкільників. Програма-довідник. – К.: Освіта, 1995.– 174 с.
5. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія / Упор. А.М.Богущ. В2-ХЧ. – - К.: Слово, 2007.– 713 с.
6. Котик Т. Українська дошкільна лінгводидактика: історія, здобутки, перспективи / Тетяна Котик. - Одеса: СВД М.П. Черкасов, 2004. – 296 с.
7. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі: традиції чи інновації? : монографія / Катерина Крутій ; Комун. закл. "Запоріж. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти" Запоріж. облради, Каф. дошк. та почат. освіти. — Запоріжжя : ЛПДС, 2009. — 174 с.
8. Піроженко Т.О. Мовленнєве зростання дошкільника. /Т.О.Піроженко. – К.:Грайлик, 1999.– 148 с.
9. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2-х ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років / Аксьонова О.П., Аніщук А.М., Артемова Л.В.. (та ін.); наук.кер. О.Л.Кононко.– Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна, 2014 – 452 с.
10. Словник-довідник з української лінгводидактики : [навч. посібн.] / Кол. авторів за ред. М. Пентиліук. – К.: Ленвіт, 2015. – 320 с.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Укладач Гужанова Т.С.

**Інструктивно-методичні матеріали
з навчальної дисципліни**

«Методика формування мовленнєвої компетенції дошкільників»